

INHOUD

Voorwoord	4
Inleiding	6
Geschiedenis van sashiko	8
Om te beginnen	16

VOORBEELDEN

Lange paneeltjes	26
Wenskaarten	28
Onderzetters	30
Momoyama placemats	32
Kussens	36
Sashiko tassen	40
Noren gordijn	44
Kinchaku tasjes	48
Zabuton kussens	52
Moyōzashi tafelloper	56

PATRONENOVERZICHT	58
Moyōzashi patronen	58
Motieven	92
Hitomezashi patronen	96
Nieuwe patronen	110

Inspiratiegalerie	124
Dankbetuigingen	138
Verder lezen	139
Register sashiko patronen	140
Register	142

tegenover: Sashikoquilt met een rand van gestreepte tsumugikatoen. De zestig donkerblauwe moyōzashi patroontjes zijn beschreven in het Patronenoverzicht op blz. 58-91.

INLEIDING

Sashiko is de magische borduurtechniek uit het noorden van Japan. Het wordt uitgesproken als 'sasj-ko' (de 'i' hoort u nauwelijks) en betekent 'prikje' of 'steekje', een nauwkeurige beschrijving van de beweging.

Deze techniek is oorspronkelijk ontwikkeld voor de warmte, om resten stof opnieuw te kunnen gebruiken en om werkkleding of huishoudlinnen te verstevigen. Het is een combinatie van een simpele stijl met ingewikkelde motieven, allemaal uitgevoerd in eenvoudige rijgstenen. De praktische, decoratieve sashikotechniek werd binnen de boerengemeenschappen en vissersdorpjes doorgegeven van moeder op dochter. Zo ontstond een unieke stijl. Witte rijgsteekjes op indigoblauw doen denken aan sneeuw die op de oude boerderijen valt, terwijl binnen de vrouwen naast de *irori*-haard bezig zijn met naald en draad.

Het meeste oude sashikowerk bestaat uit meer of minder gedetailleerde doorlopende patronen, gebaseerd op veelvoorkomende dessins. Die dessins moet u zich eigen maken, als u de essentie van sashiko wilt begrijpen. Sashiko is meer dan Japanse contourpatronen borduren! Soms zijn er motieven in verwerkt, een *kamon* (familiewapen) of grotere beeldelementen.

Mijn kennismaking met sashiko vond plaats in 1991 te Yuza-machi in het westelijke district Shonai van de Japanse prefectuur Yamagata (een prefectuur is een soort provincie). Ik kreeg twee dingen: een map voor visitekaartjes en

een matje. Ik vond ze fascinerend, maar als drukbezette lerares Engels had ik geen tijd om me er echt in te verdiepen. Toen ik terugkwam voor de millenniumviering wilde ik de techniek graag leren.

Burgemeester Ken Onedira bracht me in contact met de plaatselijke sashikodocent Chie Ikeda, die me hitomezashi leerde, de traditionele borduurpatroontjes van Shonai. Mijn vrienden lieten me allerlei inspirerende werkstukken zien, zowel oud als nieuw. Mijn voormalige buur, Reiko Doman, hield zich ook bezig met sashiko en gaf les aan de plaatselijke quiltgroep. Oude en nieuwe vriendschappen leidden in 2003 uiteindelijk tot de tentoonstelling 'Magic of Sashiko' tijdens het eerste Festival of Quilts in het Engelse Birmingham. Chie, Reiko en zeven sashiko-experts kwamen over en in vier dagen gaven we les aan ruim 150 bezoekers. Dit toonde aan dat borduren een universele taal is. Sashiko werd beschreven als 'fascinerend', 'therapeutisch', 'ontspannend' en zelfs 'verslavend'! Hergebruik van oude lapjes speelt tegenwoordig geen rol meer bij sashiko. Laat u inspireren door de enorme variatie in traditionele dessins – in dit boek vindt u ruim 130 verschillende. Het boek begint met een korte, maar boeiende geschiedenis van sashiko. Dan volgt een beschrijving met alles wat u moet weten om te kunnen beginnen: de benodigdheden, het aftekenen van patronen en het uitvoeren van de steekjes. Daarbij krijgt u een aantal gemakkelijke voorbeelden om de smaak te pakken te krijgen. In het uitgebreide patronenoverzicht dat begint op bladzijde 58 vindt u favoriete traditionele dessins, waaronder de relatief onbekende compacte *hitomezashi* dessins uit Shonai (blz. 96-109). De voorbeelden en patronen beginnen met de gemakkelijkste, dus gaandeweg bouwt u ervaring op met sashiko. In de Inspiratiegalerie die begint op bladzijde 124 treft u hoogtepunten aan uit de tentoonstelling 'Magic of Sashiko'.

In mijn hoedanigheid als sashiko-instructeur zijn mij veel vragen gesteld. Ik hoop dat dit boek uw vragen kan beantwoorden, met veel borduurplezier tot gevolg. Laat de ziel van het plattelandleven tot uiting komen door klassieke sashikocombinaties van indigoblauw en wit, of weerspiegel de kleuren van het landschap in uw creaties als u de magie van sashiko in uw werk vastlegt.

boven: Het team van 'Magic of Sashiko' tijdens het Engelse Festival of Quilts in 2003. Het grote paneel achter ons, van Keiko Hori uit 1988, heet 'Noshi' (zie bladzijde hiernaast). Het lange, smalle paneel, Shonai Sashiko Sampler van Cheiko Hori, meet maar liefst 12 meter! (Zie ook Inspiratiegalerie, blz. 127).

boven: 'Noshi' wandkleed van Keiko Hori, met traditionele dessins uit Yuzo-machi. Al het garen is roomwit; de illusie van kleur ontstaat uitsluitend door de variatie in dichtheid van het borduursel. Op de onderste helft ziet u van links naar rechts: *juzashi*, *sanju kakinohanzashi*, *kusari juzashi*, *asanoha*, *kakinohanzashi*

en *sorobanzashi* (blz. 97, 101, 98, 72, 100 en 109). De applicaties van stukjes antieke stof uit de collectie van Keiko zijn aangebracht vóór het borduren en geven een subtiel kleuraccent. Oud sashikowerk werd vóór het borduren aan de achterkant gevoerd. Die traditie komt terug in de applicaties. Zie blz. 94 voor meer over *noshi*.

LANGE PANEELTJES

Proeflapjes zijn handig voor het uitproberen van nieuwe sashikopatronen. Naderhand hoeven ze niet te verstoffen in uw naaimand, want met een gekochte lijst eromheen kunt u ze prima cadeau geven. Deze paneeltjes heb ik gemaakt van drie tinten indigokleurige stof in een eenvoudig, ongelakt houten lijstje. Door het smalle formaat (25 x 10 cm) kon ik mooi mijn restjes stof opgebruiken. De dessins zijn (van links naar rechts): *asanoha* (hennepblad), *fundō* (gewichtjes) en *jūji kikkō* (kruis-schildpadschild).

Gebruikte sashikopatronen

asanoha blz. 72; *fundō* blz. 65 en *jūji kikkō* blz. 86

Formaat voltooid paneeltjes 25 x 10 cm

U hebt nodig

- Lijstje naar keuze
- Stuk zelfklevend karton, even groot als achterkant lijstje
- Lapje sashikostof, rondom minstens 12 mm groter dan lijstje
- Fijn sashikogaren
- Basisbenodigdheden voor naaien en aftekenen (blz. 16)

Tip

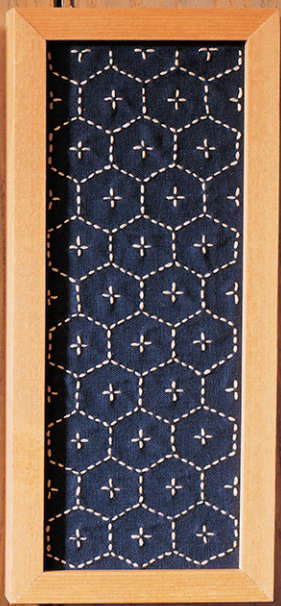
Het formaat dat vermeld wordt op de lijstjes die u in de winkel koopt, is de maat van de achterkant of de in te lijsten afbeelding, niet de buitenmaat. Een lijstje van 15 x 10 cm is dus bedoeld voor een foto van dat formaat. Denk eraan dat de lijst rondom soms wel 6 mm over de afbeelding valt.

1 **Patroon aftekenen en borduren** Haal het glasplaatje uit de lijst en leg het op een veilige plek. Teken de opening in de lijst af op de stof; dit is uw werkvlak. Kies een patroon uit het overzicht, teken het af op de stof (zie blz. 22) en borduur het dessin (zie blz. 25).

2 **Inlijsten:** Strijk het sashiko voorzichtig aan de achterkant. Leg het lapje op het zelfklevende karton, controleer of de stof recht van draad ligt en druk het paneeltje vast.

3 Doe het glas terug in de lijst en leg het sashikopaneel erop. Breng eventuele vulstukjes aan de achterkant weer op hun plaats en breng de klemmetjes aan.

ZABUTON KUSSENS

Zabuton (vloerkussens) worden in Japan gebruikt bij het zitten op tatami (matten van stro en biezen). Ze zijn met name belangrijk om prettig rond de verzonken irori haard te zitten. De randen van mijn vloerkussens zijn geïnspireerd op de haardrand. De *kiku* (chrysant) motieven zijn gebaseerd op oude *furoshiki* (omslagdoeken). Echte zabuton zijn bijna vierkante rechthoeken, maar de mijne zijn bedoeld voor een vierkant binnenkussen van 50 x 50 cm. Neem voor de achterkant stevige katoenen meubelstof.

Gebruikte sashikopatronen

Waaierkussen – *kawari sayagata* blz. 91

Bloemkussen – *komezashi* blz. 97

Formaat voltooid kussen 50 x 50 cm

U hebt nodig

Voor elk kussen

Kaasdoek, 53 x 53 cm

Fijn sashikogaren (hoeveelheid hangt af van gekozen dessin)

Stevige donkerblauwe katoen, 45 x 45 cm, voor de achterkant

Rits van 45 cm

Basisbenodigdheden voor naaien en aftekenen (blz. 16)
Naaimachine

Voor het waaierkussen

Blauwe *tsumugi* katoen, 40 x 40 cm, voor het middenstuk

Vier lapjes *tsumugi* of andere gestreepte/geruite katoen, 47 x 9 cm, voor de randen

Zwarte polyester fiberfill, 53 x 53 cm

Middeldik meerkleurig sashikogaren

Voor het bloemkussen

Geruite stof, 40 x 40 cm, voor het middenstuk

Vier lapjes *tsumugi* of andere gestreepte/geruite katoen, 47 x 9 cm, voor de randen

Fijn groen sashikogaren

Meerkleurig perlégaren nr. 8

WAAIERKUSSEN

1 Voorkant kussen maken Stik een gestreepte rand met een naad van 6 mm breed tegen de katoen voor het middenstuk. Stik alleen de eerste helft vast, zoals aangegeven in figuur 1 links. Stik de andere randen aan het middenstuk en maak dan de eerste naad af, zoals aangegeven in figuur 2. Strijk de naden naar de rand.

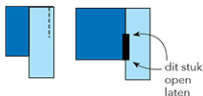
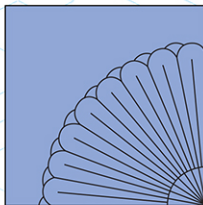

Fig 1

Fig 2

2 patroon aftekenen en borduren Teken het dessin af (zie blz. 22) zoals aangegeven in figuur 3a hieronder. Leg bovenkant, kaasdoek of vulling en versteviging op elkaar (zie stofflagen rijgen, blz. 22). Borduur het motief; begin met de waaier. Borduur alle contouren afzonderlijk. Begin bovenaan en werk naar de hoek toe. Laat de draden in de hoek aan de voorkant van de stof hangen zodat u ze kunt vlechten wanneer de waaier klaar is (zie foto rechts).

3 Borduur de *kawari sayagata* op de achtergrond met één draad. Borduur tot slot rijen rijgsteek langs de strepen op de rand.

4 Kussen maken Maak alle naden 12 mm breed. Leg voorkant en voering met de goede kanten op elkaar. Rijg ze langs de onderrand vast. Stik aan begin en eind van de naad een stukje van 4 cm dicht. Begin en eindig met een paar steekjes de andere kant op. Strijk de naad open. Rijg de rits vanaf de achterkant op zijn plaats (let op dat de trekker aan de buitenkant komt). Zet het ritsvoetje op de naaimachine en stik de rits vast. Controleer of de rits soepel opengaat en verwijder het rijgsel. Laat de rits open, leg de andere drie randen van de voorkant en de voering op elkaar en stik rondom dicht op 12 mm van de rand. Knip de hoeken schuin weg, keer de hoes naar de goede kant en strijk de naad plat. Stop het binnenkussen in de hoes.

Figuur 3a Waaiermotief

Trek voor het waaiermotief vanuit een hoek lijnen van 32 cm lang. Plaats de eerste onder een hoek van 45° door het vierkant diagonaal dubbel te vouwen en een lijn te trekken langs de vouw. Verdeel de waaier verder in acht gelijke segmenten. Verbind de uiteinden van de lijnen tot een boog. Teken de boogjes voor de bloembladen met een cirkelmal van 6,5 cm. Trek lijnen door het midden van de bloembladen. Teken met een cirkelmal van 15 cm een kwart cirkel in de hoek. Teken op de achtergrond een diagonaal grid van 2,5 x 12 mm voor *kawari sayagata* of een ander patroon naar keuze.

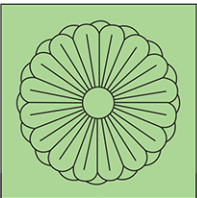
Idee

Wilt u geen rits, maak dan een sluiting door de achterkant te maken van twee overlappende helften, zoals op blz. 38. Voor een vloerkussen moet u zo'n sluiting met onzichtbare steekjes dichtnaaien, anders schuift de hoes open bij gebruik. Met een dubbele (middeldikke draad kunt u kwastjes maken in de hoeken en het midden; zie blz. 55.

BLOEMKUSSEN

1 Voorkant kussen maken Stik een gestreepte rand met een naad van 6 mm breed tegen de geruite katoen voor het middenstuk. Stik alleen de eerste helft vast, zoals aangegeven in figuur 1 op blz. 54. Stik de andere randen aan het middenstuk en maak dan de eerste naad af, zoals aangegeven in figuur 2 op blz. 54. Strijk de naden naar de rand.

Figuur 3b Bloemmotief

Geef voor de chrysant eerst het exacte midden aan van de voorkant van het kussen. Verdeel de cirkel in 16 gelijke segmenten met lijnen van 28 cm lang die elkaar in het midden kruisen. Vouw voor de diagonale lijnen het lapje diagonaal dubbel en trek een lijn langs de vouw, eerst de ene en dan de andere kant op. Verdeel de bloem dan verder met nog meer lijnen. Teken de cirkel in het midden met een mal van 6,5 cm. Teken de binnenste en buitenste bloemblaaden aan de hand van de tekening hierboven met cirkelmallen van 5 en 6,5 cm. Trek tot slot een lijn midden door elk bloemblad.

2 patroon aftekenen en borduren Teken het dessin af (zie blz. 22) zoals aangegeven in figuur 3b hier links. Leg bovenkant, kaasdoek of vulling en versteviging op elkaar (zie stofflagen rijen, blz. 22). Borduur het motief; begin met de bloem. Borduur alle contouren afzonderlijk vanuit het midden naar buiten en rond de bovenkant van een bloemblad. Haal de draad achterlangs en borduur het aangrenzende buitenste bloemblad. Ga via de middellijn van het bloemblad terug naar het midden. Werk zo de hele bloem af.

3 Borduur de komezashi (rijststeek) op de achtergrond met één draad sashikogaren. Gebruik het ingeweven patroon van de stof als raster. Neem voor de diagonale steken op de ene helft meerkleurig perlékatton nr. 8 zodat het lijkt alsof de achtergrond uit twee driehoeken bestaat.

4 Kussen maken Zet het bloemkussen in elkaar zoals beschreven bij stap 3 van het waierkussen op de vorige bladzijde.

Traditionele hoekkwastjes

Om uw zabuton vloerkussens een traditioneel tintje te geven kunt u simpele kwastjes bevestigen in de hoeken, in een bijpassende of contrasterende kleur.

1 Steek een dubbele of middeldikke draad door een van de zijnaden bij de hoek van de kussenhoes, door de hoes en het binnenkussen, naar de andere zijnaad zoals aangegeven door de pijlen in de tekening hieronder. Laat stukjes van 8 cm hangen. Steek dan een tweede draad op dezelfde manier door het kussen.

2 Leg alle draden bij de hoek in een losse knoop en knip de uiteinden bij.

